„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију
а рукописи
уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 28 или 35 дин.
на по године: К 14 или 17½ дин.
на четврт год.: К 7 или 8¾ дин.

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 потура од редо
ситних слова.

Уредништво и администрација
»Браника« налази се у кући
дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 84. У Новом Саду, у недељу 16. (29.) априла 1906. Година XXII.

Нешто о ђумручкој самосталности.

Откада је и у српску јавност бачена девиза за ђумручку самосталност, на овоме смо месту више пута доказивали, да *ми Срби немамо ни најмање разлога, да се* бар за сада *загревамо за ову идеју.* Ђумруци на аустријској граници изложили би угарску пољопривреду ужасном потресу. Чим би се на пољопривредне производе, који се из Угарске извозе у Аустрију, почела ударати царина, цена би и житу и кукурузу, стоци и свима сировинама спала бар у толикој мери, у коликој би мери Аустрија царинила наше производе. Приходи би се пољопривредника смањили, а расходи би остали исти: и државна пореза и сви други намети, те огромни интереси кајишарима и новчаним заводима. Узмите к томе, да се милијони пољопривредника не би могли преко поћи одређи својих већих потреба, на које се навикли у овом добу, кад имаду већи приход.

С уважањем ђумручке самосталности стотине хиљада малих поседника из својих прихода не би могли одговарати својим великим и тешким обвезама: трошили би из готовог, подизали би зајмове, а кад ни то не би помогло, поспродавали би своју земљу по два и три пута мањој цени него што је данас. Ко би је куповао? Онај, који има највише готова новца, а то нисмо ни ми Срби, ни Мађари, ни Румуни, ни Словаци, па чак ни Немци.

После Мађара понајвише би страдали ми Срби. Кад би нас пак отерали с прадедовског огњишта, слаба би нам утеха била, што се не морамо потрудити чак у америчке фабрике, него у ближе пештанске.

Теше нас, да ће с ђумручком самосталношћу индустрија добити нова полета, тако да ће она моћи исхрањивати све оне, који ће услед пољопривреднога опадања остати без хлеба. Таквим цинизмом теше ове беднике: није доста, што ће вас сурвати у беду, отерати вас с рођене вам земље, него вас теше ропским стањем, које вас чека у фабрикама. А коме ћете онде течи знојем лица свога и уморним радом мишица својих? Чије ће бити ове фабрике? Ко ће их подићи? Заиста не ни Срби, ни Мађари, ни Румуни, ни Словаци. Подићи ће их они, који највише новаца имају: *Чивути*, они исти, који ће од вас прекупљивати земљу, испродавану буд зашто.

Од ђумручке самосталности *Чивути* се дакле надају двострукој користи: подићи ће своју индустрију и већи део земље приграбиће у своје руке. Ђумручка је самосталност по томе политика чивутског новца, нагомиланог по новчаним заводима; новца коме је мало оно три-четир процента што онде вуче, него би с радикалном променом садашњих прилика да шпекулира на много већу добит.

Потребно је било да на овом месту поново разложимо своје становиште према ђумручкој самосталности. Потребно је било, да поновимо своју ранију тврдњу, да је *форсирање ђумручке самосталности провидна шпекулациона ујдурма чивутског капитала.* Потребно је било да поновице опоменемо наш народ, да се не сме упрегнути у кола чивутских интереса. А све је то потребно било да поновимо због тога, што један од аграрских ауторитета мађарских у свему потврђује наше становиште.

У отвореном писму, упућеном на своје негдашње бираче, *гроф Роберт Желенски* је здерао образину с оних себичних интереса, који су у овај мах питање о ђумручкој самосталности изнели на дневни ред.

Предајмо међутим реч самом грофу Желенском:

„Од год. 1867. није се у интересу угарског привредника догодило толико, колико под владом Коломана Села, када се преговарало о новом ђумручком и трговинском савезу с Аустријом и када је утаначена нова аутономна ђумручка тарифа.

„Чивути чланови привредног саборског одбора, ако се добро сећам, били су без изузетка противни новој аутономној ђумручкој тарифи, и само под пресијом страначке дисциплине нису гласали против ње.

„Када је чивутска штампа видела да не може спречити кодифицирање нове ђумручке тарифе, која је штитила и аграрне интересе, издала је девизу о ђумручкој самосталности.

„Сва је штампа почела ударати по ђумручкој заједници, склопљеној у интересу пољопривредника, и значајан део аграраца, упавши у клопку такозваном родољубивом покрету, који је с великом лармом проповедала чивутска штампа, почеше све чешће тражити ђумручко оцепљење од Аустрије, а од тог већи удар не би могао задесити угарског пољопривредника.“

Ту *гроф Желенски* циља на оне аграрце, који су се заузели за ђумручку самосталност под предвођењем ових дана преминулога грофа Александра Карољија. Шта је међутим учинио гроф Карољи? Кад је видео да обмана о ђумручкој самосталности услед силне пропаганде чивутске штампе и у парламенту и ван њега обузима све већи мах; кад је видео да се овај покрет под образином родољубља толико оснажио, да је и у парламенту и ван њега у држави добио већину — препао је и он у табор присталица ђумручке самосталности у уверењу, да ће аграрне интересе, унутри у граду лакше моћи бранити, него ли споља изван града. Аграрци су у парламенту могли то тим лакше учинити, што су то већином поседници хиљаде јутара земље: они се дакле не морају баш тако бојати за своју кожу, као оне стотине хиљада, којима судбина није дала више од десет-двадесет јутара.

Они, који изврћу, опет ће рећи да вучемо кола бечке политике. Међутим, нека каже, шта ко хоће, то нас неће збунити. У овом добу, кад све ври, главно је, да јасно проследамо. Да се не поводимо за девизама, које убацују међу нас противници наши, да би нас лакше збунили. Али кажу, да виши српски интереси, они интереси на Балкану захтевају, да Угарска кида с Аустријом. Тако је! Међутим, кажите ми, какве ће користи имати српски интереси на Балкану од ђумручке самосталности, ако *војска*, ако *дипломација* остане заједничка?

X.

Антисемитизам подиже главу.

Угарску су притисли Чивути. На свима привредним гранама све најважније позиције заузели су они. Трговина је искључиво њихова, у индустрији они су неограничени господари. У пољопривреди толико се снаже, да је огроман део закупљених земаља у њиховим рукама. Осим тога мањи-већи поседи нагло прелазе у њихове руке. У финансијским и банковним пословима толико су силни, да уопће ни немају озбиљних конкурената. Надмоћ чивутска не притискује ни једно племе у држави толико, колико баш праве и корените Мађаре. И баш то племе, које је како у прошлости тако и у садашњости дало небројено доказа о жилавости, којом уме бранити своје огњиште од страних инвазија — трпи чивутску инвазију с таквом индоленцијом, каквој заиста не налазимо равне ни код једног другог народа у Европи.

Мађарске трговине нема, нема ни мађарске индустрије, залуд ћете тражити мађарских новчаних завода. Отидите на берзу или на централна тржишта будимпештанска, пропетајте једном од живљих трговинских улица у престоници, завирите иза затворених врата у дворане, где највећи заводи у земљи држе управне седнице, или се потрудите на коју седницу трговинских комора у земљи — али понесите собом Диогенову лампу, ако хоћете да нађете онде Мађара Арпадова кова и колена. Све користи укупног привредног промета у земљи трпају *Чивути* у своје џепове. Мађарски пак народ продаје своје траље, те се сели у Америку.

Овакво беспримерно ширење чивутског племена по Угарској беше омогућено искључиво на тај начин, што су Чивути, исисавајући Мађаре, успављивали их родољубивим успаванкама. Узели су на себе образину највећих „хазафића“, у својој штампи непрестано су викали на ужасну опасност, која прети Мађарима од немађарских народа — на ту су страну приковали пажњу мађарског народа, тако да овај није ни примећавао, како га Чивути, дошљаци из бела света, потискују из рођене му куће.

Несхватљиво је, како су се Мађари лако и брзо дали сплести овим чивутским замкама. Сад им се пак то свети, те се у мађарском јавном мњењу све чешће чују гласови, из којих се може закључити, да се и у Угарској приближује време, кад ће *чивутско питање бити бачено на дневни ред* и то тако снажно, да се оданде више неће моћи скинути.

Тако је недавно у једној краткој брошири проговорио стари вођа антисемитски *Истоци.* Чивутска је штампа, наравно, похитала, да га прикаже Мађарима као *опасну фигуру*, коју не треба узети озбиљно.

Међутим одма после његове брошире зачуо се много снажнији и крепчији глас. У отвореном писму, упућеном на своје досадање бираче, проговорио је главом сам *вођа мађарских аграраца*, председник Мађарског Пољопривредног Друштва, гроф Роберт *Желенски*, досадањи посланик и члан великашког дома.

Навешћемо овде само најзнаменитије пасусе из отвореног писма грофа Желенског, у коме је заиста маркантним цртама оцртана надмоћ чивутског племена у Угарској.

„Моћи чивутског племена ударио је темељ *Људевит Кошут* 1848. године. А да је ударио темељ чврст као стена, доказале су последице.

„Разумљиво је дакле, што је чивутска раса захвална Људевиту Кошуту. Чивутска је штампа, чивутско је јавно мњење од бившег гувернера (т. ј. Кошута) створило такав идол, на који сме Мађар погледати само клечећи, јер ће га иначе смрвити громови штампине моћи.

„И чивутска се раса заиста нигде на овом свету није умножила, толико оснажила, колико у Угарској.

„О берзи да не говорим, индустрија, трговина, кредит скоро је без изнимка потпуно у чивутским рукама; држим да се не варам, кад велим да Чивути чине куд и камо већу половину адвоката, лечника и мерника, знатан део великошколске и средњошколске омладине су Чивути, а и у чиновничком кору снажно се шири чивутски елеменат. Крчмари, закупници добара скоро су сви Чивути. Знатан део земље допао је у чивутске руке.

„Толико се *пожидовила Угарска* за последњих 58 година. Пођимо само још неко време овим правцем, те не само да ће Чивути постати неограничени господари у индустрији, трговини и пољопривреди, па у адвокатском, лечничком и мерничком кору, — него ћемо се наглим корацима приближавати оном добу, када ће Чивути чинити не само најбогатији и најинтелигентнији, него и шта више и све већи део угарског становништва.

„На целом је свету један део штампе у чивутским рукама. Код нас једва и има друге штампе осим чивутске.

„Због тога се ваљда мађарска штампа може назвати можда најгрубљом, најлажљивијом, најразвратнијом, јер *није мађарска*, него *чивутска.*

„Чивутска моћ у Угарској струји напред као велика река, мирно, без шума, неуздржимо. По каткад, наиђе на препреку, али онда ову с ужасним праском уклони с пута“.

Тако описује гроф *Желенски* снажење чивутске моћи у Угарској. Ове су му речи удариле у чивутску штампу као гром из ведра неба. По свом свагдањем обичају, она ружи, исмева, изврће, карикира и силом би хтела и од грофа Желенског да ство-

ри — оперетску фигуру. То јој међу тим, неће поћи за руком: Гроф Желенски је познат као озбиљан политичар, као један од првих капацитета у пољопривредној политици: он беше признати вођа аграраца не само у Тисиној странци, него и ван ње. Од таквог човека тешко је створити оперетску фигуру. Не вреди ту ни подметање, да је дошљак из Галиције. Напротив, оне из Галиције треба тражити међу његовим противницима.

Огромна је пак штета, што оваквo жигосање чивутског ширења неће имати никаквих практичних последица. Томе је пак крив сам гроф Желенски. У истом свом отвореном писму он проповеда уједно потребу консервативизма. Великој идеји о еманциповању Угарске од чивутског притиска гроф Желенски заиста чини врло рђаву услугу, кад је спаја с идејом консервативизма. Ослобођење Угарске од Чивута мора значити у напредовању један корак напред, а не назад.

Изборно кретање.

Не само да поджупани употребљавају све и сва, да се онемогуће избори народносних посланика у Угарској, него се дигао на старче ноге чак и кнез-примас Угарске, кардинал Клаудије *Васари*, да и он са свога високог положаја допринесе „слободи“ избора. Он је — како „Алкотмањ“ јавља — упозорио свештенство своје арцибискупије, да је у смислу конституције папе Климентија XIII. од год. 1759., која конституција почиње речима „Cum primum“, забрањено свештеницима примати саборски мандат без дозволе арцибискупијске власти.

На основу те, из прашине подигнуте папске конституције кнез-примас је *забранио* кандидатима словачке народносне странке дру Фрањи *Јехлички* и Ф. *Јуриги* да се приме кандидатуре.

Ово је најновији доказ, како се поступа с немађарским народима у Угарској. Сумњамо, да су до сада искали од надлежног бискупа дозволу за кандидатуру на пр. патер *Молнар*, патер *Хок* и други римокатолички свештеници, који су били бирани на сабор. Али наравно, то су људи од „пéрpáрт“-а и Банфијевци, а Јехлачка и Јурига су „панслависте“! Зато се и кардинал Васари потрудио, да преврне старе тефтере.

У кулпинском срезу.

Пишу нам из *Ст. Фушога*: „Атмосфера око бирача нашег контракандидата заудара на паприкаш. Оно, што су чинили растерани мамелуци пропале мађарске либералне владиновачке странке, чине сад и ови наши уставо-андрашијевци-тулипани, или, као што их наш народ у незнању назива: *„Клипáни.“* Свако вече, ове целе недеље, приређују се вечере, т. ј. пијанке; сироти *„службени пијанци“* већ поднадули. Бирташима силом истичу заставе, — који се скањују, — те опомињу. Једино, што онај „депутирац“ истаче од своје воље, али на част му!“

Изборни покрет у Тројединци.

Кандитат удружене хрватске и српске опозиције у Осеку.

Јављају из Осека, да је у доњем граду био састанак независних изборника Хрвата и Срба, на којем се је госп. *Васа Муачевић* у интересу слоге и споразума одрекао кандидатуре и доњем граду, на што су изборници једногласно прогласили кандидатом удружене хрватске и српске опозиције у том котару тамошњега одветника г. дра Владимира *Ковачевића*, који стоји на програму речке и задарске резолуције. Госп. др. Владимир Ковачевић примио је понуђену кандидатуру. У независном грађанству његова је кандидатура примљена с одушевљењем, јер је господин кандидат популарна личност у Осеку и опће штован ради свога карактера, родољубља и лепих умних способности.

Како схваћају бечки политичари данашњу ситуацију у Угарској.

Коалициона штампа поздравила је ступање коалицвоне владе на крмило државно радосним ускликом. Нова влада при доласку свом из Беча у Будимпешту примљена је одушевљеним овацијама. Само један део мађарске штампе: Тисин лист *„Az Ujság“*, *„Pester Lloyd“* и социјалисте, налазили су, да коалиција није управо ништа постигла, само је примила владу, а то је могла и пре годину дана учинити — јер што је главно: *мађарску команду није добила* — а неће је ни добити.

Међутим, у Бечу тако не мисле. Знаменити политичари јако су незадовољни са таким обртом ствари у Угарској. О томе расположењу доноси *„Pester Lloyd“* у свом 99. броју један говор принца Алојза *Лихтенштајна*, познатог аристократе и политичара, а једног од првака хришћанско-социјалне странке у Аустрији. Ми смо тај говор из *„Пестер Лојда“* превели, те га овде по својој новинарској дужности саопштавамо:

„На збору хришћанско-социјалних *бирача* у предграђу Фаворитен у Бечу, говорио је 6. (19.) о. м. принц *Адолф Лихтенштајн* о најновијим *догађајима у Угарској*. Међу осталим је рекао и ово:

Одступели угарски кабинет предао је коалицији владу. Не чудим се најивности велезаслужнога војника, фелдцајгмајстера барона Фејерварија, чија је политичка неискусност прешла већ у пословицу, али се чудим, како да остали чланови кабинета, што одступа, имају тако мало увиђавности, да су монарху могли саветовати тако поравнање. Пораз краљевске власти у Угарској потпун је, управо убитачан. Коалиција преузима владу, узима у своје руке сва средства власти, којих дотле није имала у борби против круне. Круна се одриче сваког инструмента, помоћу којег је кадра спровести своју вољу. Њене прегоративе постоје од сад само у теорији и висе у зраку. Што се тиче војске, коалиција се не одриче ни једног јединог од својих захтева, али зато се одмах латила, да оствари оне претходне мере, које у пракси утиру пут раздвоју војске. Убитачни попуштаји одбора деветорице сад се лепо спроводе: мађарски се официри премештају у угарске регименте, аустријски се официри уклањају, на врат на нос се ствара мађарски официрски кор тиме, што се отвара 1200 до 1400 закладних места у угарским кадетним школама, а односна артилерија уступа се хонвидима. Па најзад се уводи мађарски региментски језик. Оних осамдесет мађарских речи у команди биће онда само још неизоставна логична консеквенција, испред које се не ће моћи побећи ни из формалних ни из материјалних разлога. У исто ће време, кад се изврши та капитулација пред националним шовинизмом, и немађарски становници Угарске отуђити се од меродавних кругова, јер ће се изборно право довести у такав облик, који искључује сваки изглед за успехе народности приликом избора. А каквој се користи може отуд падати круна, држава, династија? Рекрутима за ову годину, у најбољем случају још и за идућу годину, и тому, да ће сабор формално одобрити оне своте за преоправку наше артиљерије, које су од делегација давно већ вотиране а и од војне администрације давно већ издате, једном речи: може се надати да ће какотако даље моћи терати охрочула државна машина за још годину дана. За љубав том „белом хлебу“, за љубав миру, који ће трајати неколико месеца, ставља се на коцку будућност државе и владалачкога дома. (Дуготрајан немир). Ја не знам — завршио је принц Лихтенштајн — какав ће положај заузети остале аустријске странке према новом стању ствари. Родољубива дужност хришћанско-социјалне странке и интерес наших бирача, који су верни и држави и цару, јасно нам казује поштени и прави пут: за угарске засебите жеље никаквих жртава више, за подељену војску ни потуре више! (Бурно повлађивање).

После принца Лихтенштајна говорио је посланик *Прохаска*. Разложио је, да дуализам ништа не вреди Аустрији, да у Угарској народности бивају све већма гуране у запећак. Један Апоњи, кога цар годинама није хтео да пушта преда се; један Кошут, чији је отац династију хтео да лиши престола; Векерле, слободан зидар, Полоњи, човек, који је још прошле недеље био оптужен са „велеиздаје и увреде величанства“, ето, ти су људи постали министри. Сви елементи, који су цару верни, морају болно приклонити главу. Коалиција је извојевала потпуну победу. И у Аустрији тајна друштва смерају, да изазову велике ствари. Тај смер подупиру неки моћни фактори, а непријатељи престола раде једино на том, да се насљеднику престола, — који је познат као добар католик, — преда сасвим уздрмана држава, да одмах чим завлада, нађе на што веће тешкоће. Ми не смемо више ћутећки гледати, како се Угарској чине концесије. Смело ћемо морати изрећи речи, које до сад још никад нису биле изговорене. Та угарски је краљ и аустриски цар. Опстанак наше монархије мора остати обезбеђен. С тога морамо већ данас јасно и гласно изјавити, да се чује и с ону страну Литаве, да не допуштамо, да се од Аустрије ствâра Шведско-Норвешка!“

Политички преглед.

— **Расправа у аустријском царевинском већу о Србији.** Дана 8. (21.) о. м. у аустријском царевинском већу много се говорило *о Србији*. Прва ствар, која је дошла на ред, био је предлог, који је оглашен као хитан, *прошив увоза стоке из Србије*. У исти мах усвојен је и предлог, да се са Србијом у погледу увоза стоке поступа онако исто, као с Италијом, т. ј. да се наплаћује уговорена царина, која је и с Италијом утврђена. На поименичном гласању тај је предлог оглашен као хитан, мада му се противио аустријски министар земљорадње, гроф *Бикоа*, указујући на то, да влада неће моћи да закључи са страним државама трговинске уговоре, ако јој парламенат веже руке.

Заст. *Цулегер* (немачки националиста) са друговима подноси предлог против закључивања ветеринарне конвенције са Србијом и тражи, да се огласи као хитан. Он подсећа посланике, да поред свих повољних изјава аустријске владе, да ће отежати увоз стоке из Србије, стижу вести о преговорима, које министар спољних послова води са српским послаником, да ће се и у будуће допустити без препреке увоз стоке из Србије, ако српска влада купи нешто мало патрона у топовској фабрици у Пилзену. Аустријска пољопривреда — вели Цулегер — треба да буде за љубав једнога јединог индустријалца жртвована, при чему је још и питање: да ли ће то донети користи тој топовској фабрици, што ће она Србији ливеровати топове, пошто ова земља због разривених односа у њој не даје гаранције, да ће топови бити и плаћени! *Према једној тако малој земљи, као што је Србија, не треба се много обазирати.* (Да великог безобразлука! — Ур. „Бр.“) И политика немачкога царства није се много обазирала на Србију и тамо је увоз стоке просто онемогућен, па и поред свега тога немачко царство добило је главну лиферацију топова. Ми се не плашимо српске војске, коју је бугарски кнез, са једном гомилом сељака натерао у бегство; а морамо се плашити српских волова и свиња (Смеј). Јер ови су у стању, да нашу привреду униште (Одобравање). Какве је користи имала Аустрија што је Србији увек излазила на сусрет и толико жртвовала тој земљи? Аустрија је поред свега тога у Србији најомрзнутија земља и ако се и даље држимо те политике, мораћемо изгубити и поштовање према себи самима. Ми хоћемо и у будуће да поклонимо вере министру земљорадње, али он мора министру спољних послова, да на супрот стави своју енергију, коју од њега морамо тражити.

Заст. *Прашек* (чешки аграрац) боји се приликом закључења трговинског уговора са Србијом да се неће водити довољно рачуна о аграрним интересима Аустрије. Спољашња политика попова приноси на жртву аустријску привреду. С тога се он слаже са економним делом говора предговорникова. Али што се тиче *увреде*, коју је нанео *српскоме народу* и *српској војсци*, он мора да протестује! (Живо одобравање.)

Заст. *Чок* (чешки радикал): На сваки начин није требало вређати српски народ!

Заст. *Цулегер*: Ако ви одобравате краљоубиство, немам ни ја ништа против!

Заст. *Прашек*: Не могу колеги Цулегеру опростити, што он овде на овај начин говори. Овде могу бити меродавни разлози само економски, а никако политички. Тако подцењивање не можемо ми Словени допустити. *Ми и сувише ценимо српску војску*, и поштујемо ону малу земљу, која је поред тешких прилика, у којима се налази, умела своју самосталност да сачува до данас!

Заст. *Бијанкини* (Хрват): Срби и Хрвати бранили су Аустрију од инвазије турске, и с тога се један такав племенит народ не сме вређати!

Министар привреде гроф *Бикоа* подсећа на своје раније изјаве, које се на то питање односе. Он је рекао, да се *са Србијом неће закључити ветеринарна конвенција и да Србија у томе погледу неће добити никакве повластице.* У овоме трепутку посланици треба да појме, да је влади немогуће, да се у остале детаље упушта, и даје детаљисане изјаве, све док се преговори буду водили. Јер, преговори су само онда могући, ако им се да слободан ток. Иначе, могло би доћи до тога, да се са страним државама и не дође до уговора, кад би се у напред знали утврђени захтеви.

Заст. *Гинтер* (напредњак): Приликом закључивања *трговинског уговора са Србијом нису у питању само српски топови, већ многи милиони, јер Србија ни данас није банкротска држава* и само код ње ваља пробудити већу радиност!

Заст. *Иро* (пангерман) тражи, да се граница монархије према Србији са свим затвори.

Заст. *Пешка* мисли, да се не може закључење трговинског уговора са Србијом учинити зависним од тога, да ли ће Србија код Шкоде поручити топове.

Пошто су говорили још неки заступници, узима реч:

Заст. *Цулегер* и примећује, да се не може захтевати, да се пољопривреда жртвује индустрији. Трговински биланс Немачке према балканским државама, а специјално према *Србији* скочио је, ма да немачка пољопривреда није жртвована. Њему није до тога, да српски народ вређа; он особито цени и поштује српски народ. Али, ако се хоће, краљоубици, који су данас највећи државни високодостојници, да упореде са српским народом, може то бити само — ствар укуса! *Ми*, вели, *не можемо да одобравамо мучка убиства!* Ако посланици Словени то одобравају, то је њихова ствар, али *наша култура не одобрава краљоубиства, женоубиства, мучка убиства!*

На поименичном гласању *усвојен* је предлог Цулегеров са 138 против 32 гласа.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 15. априла 1906

— **Срби у Великој Кикинди** оснивају своју сад чисто српску штедионицу. Кикинда је највећа српска општина у целој нашој митрополији. У Кикинди има и новчаних завода, али правог чистог новчаног завода не беше досад нити га има још сад у Кикинди, а нема га још увек ни у Сомбору, ни у Вршцу, ни у Темишвару и т. д., мада су се Срби иначе већ свуда па и у мањим местима — па чак и где су у малом броју и у мањини — окупили као Срби у своје чисто српске привредне и остале српске установе.

У емеси, мешавини тонемо, расклимавамо се, губимо се ми Срби свуда, па и у Кикинди, Сомбору, Вршцу, и т. д. још и сад, а где су се Срби тргли, отресли и у своја јата између себе окупили, тамо нам се и све остало поправља, тамо смо и у свему осталоме данас бољи. Зато се нарочито радујемо томе покрету у Кикинди.

Срби у Суботици, Белој Цркви, Бечкереку, Бечеју, па и у Модошу, Мокрину и т. д. груписали су се организовали су се раније у своје српске штедионице, а ми се уздамо, да и у Вршцу, Сомбору, Темишвару и другде има још Срба, који макар толико смеду и могу, колико Срби у Госпићу, Грачацу, Удбини, Кореници, Слуњу, Костајници, Градишки, Беловару, Пакрацу — дакле у малим местима, где не има ни која стотина Срба — који су се по свима тима местима врло лепо и успешно организовали и тим себи образ осветлали. (Нови Србобран).

-- **Парастос.** Суботичка српска православна црквено-школска општина приредиће у суботу 22. априла пре подне у 11 сати годишњи *свечани парастос* у помен народних добротвора пок. *Јована Остојића* и жене му *Терезије* рођ. *Зозук.*

Новости са стране.

— **Оптужбе против генерала Стесеља.** Петроградска „Стража“ објављује ове тешке оптужбе, које је утврдила истражна комисија за извођење предаје Порт-Артура на основу исказа сведока: 19. децембра су по заповести генерала Стесеља без борбе напуштене врло важне позиције, због чега је цела стара варош пала у руке Јапанаца. 1. јануара у вече објављена је заповест генерала Стесеља о обустављању ватре због преговора о капитулацији. Услови капитулације нису саопштени командантима одељења и тек после предаје тврђава и батерија су објављени. Још на последњем савету, 29. децембра, 17 команданата војних одреда изразило се против капитулације а само су четворица били за њу. Генерал *Фок*, помоћник Стесељев, није дао никакав директан одговор на питање; Стесељ је такође ћутао. Генерал *Смирнов* је тада казао да провијанта има још за месец дана и више, а генерал *Бјели* је изјавио да артиљерија има још доста метака. Протокол те седнице је ишчезнуо.

НОВИЈЕ.

Софија, 14. априла. Овамо је стигла вест, да су пуковник *Јанков* и *Ризов*, вође комитских чета у Македонији, са 32 четника и 15 сељака *погинуло.*

Петроград, 14. априла. Депутација 20.000 петроградских радника без посла поднела је јуче општини резолуцију, којом тражи да варош пружи рада тим радницима, што су у невољи. Општинска управа решила је да утроши 500.000 рубаља на радове, који ће пружити посла тим радницима. Образована је комисија од 12 чланова да распореди рад; комисија је држала прву седницу синоћ и решила је да позове 12 радничких делегата да учествују на њеним седницама.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Бранка“.

Изборно кретање.

Будимпешта, 15. априла. (Кор. Биро.) Услед тероризма Румуна у Фачету, где је с амвона подбадано против Мађарства, реквирирана је војска. Кандидат Немеш (од странке независности) одступио је. Једини је кандидат Румун Козма. (И из овог телеграма се види, како ће изгледати „слобода“ избора у народносним срезовима. — Ур. „Бр.“)

Стање у Аустрији.

Беч, 15. априла. Положај барона Гауча пољуљан је.

Сел — председник Горње Куће.

Будимпешта, 15. априла. Коломан Сел биће по свој прилици наименован за председника Горње Куће угарског сабора.

Сукоб Енглеске са Турском.

Лондон, 15. априла. Енглеска ескадра у Малти добила је заповест, да буде готова да исплови. Турска војска је посела Ел Ариш. (Турска има од дужег времена с Мисиром спор због границе. У тај спор се умешала Енглеска. Може лако да дође до оружаног сукоба. — Ур. „Бр.“)

Припослано.*)

НА ЗНАЊЕ.

Моја жена *Даринка*, кћи Војина и Марије *Пришић* (Бу́цина) из Сентомаша, оставила ме је без икаквог узрока.

Упозоравам свакога, да од сада не примам никакве одговорности у том случају ако би она на *мој* рачун гдегод што пазарила или узајмила.

У *Новом Саду*, 15. (28.) априла 1906. год.

Гавра Ћирић,
поштар у Новом Саду.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овог листа ни у ком погледу — Ур. „Бр.“

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

Лицитациони оглас.

Српски нар. црквени саборски одбор расписује писмену (офертуалну) **лицитацију ради подизања економских зграда при епископском двору у Вршцу** под овим условима:

1.) Понуду може учинити сваки грађанин, који доказати може да је у смислу државних закона оспособљен за овакав рад. Цео рад поверава се само једном подузимачу.

2.) Рад је процењен на 36.246 К 10 ф. У писменим понудама (офертима), које се имају прописно биљеговати (1 К биљег.), својеручно потписати и запечаћено предати, треба јасно означити како бројевима тако и словима постотке попуста на јединичне цене са којима се рад прима.

3.) Уз писмене понуде (оферте) има се приложити 3000 (три хиљаде) круна на име пишманлука и јамчевине, и то у готовом или у папирима који се као кауција могу употребити.

4.) Понуде (оферти) које буду послате брзојавно или без кауције или без обртничке сведоџбе неће се у обзир узимати.

5.) Нудиоц мора у својој писменој понуди (оферту) изјавити, да познаје све услове у уговору, као и планове и прорачуне и да их сматра за себе обвезнима.

6.) Писмене понуде (оферти) имају се предати најдуже до 22. априла (5. маја) о. г. пре подне 10 сахати у епархијској писарници у Вршцу са натписом: „Писмена понуда (оферт) за подизање економских здања при епископском двору у Вршцу.“ Касније приспеле понуде неће се у обзир узимати.

7.) На време приспеле писмене понуде отвараће се означеног дана и часа пред одбором, који је зато постављен.

8.) Одбор задржава себи право, да бира између приспелих писмених понуда без обзира на висину понуђене цене. И у случају да није задовољан са исходом лицитације, може нову лицитацију расписати без обзира на приспеле понуде.

Планови, трошковници, уговор и сви услови за овај рад могу се видити и преписати у епархијској канцеларији у *Вршцу.*

ВРШАЦ, 11. (24.) априла 1906.

Божидар Поповић с. р.
окр. протопрезвитер вршачки, као повереник саборског одбора.

218 1—1

За жребања која ће се обавити

2. (15.) маја о. г.

издали смо

ПРОМЕСЕ

на

Угарске премијен срећке

од 1870. год.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК:

К 200.000.—

1 згодитак од К 20.000·—
1 „ „ К 10.000·—
4 згодитка по К 2.000·— и
18 згодитака „ К 1.000·—

Цена К 14·—.

3% австр. боденкредит срећке

од 1880. год.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК:

К 90.000·—

1 згодитак од К 4.000·— и
2 згодитка по К 2.000·—

Цена К 5·—.

4% угарске хипотек. срећке.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК:

К 70.000·—

1 згодитак од К 3.000·— и
3 згодитка по К 2.000·—

Цена К 4·—.

Мењачница Централног Кредитног Завода у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе кад нам се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 204 5—

На захтев и поштанским поузећем.

ТИЛОВ ТЕЈ

ЗА МРШАВЉЕЊЕ

је познат успешан специјалитет за угојене људе. Пакет К 2.—. Може се добити код апотекара:

282 19—26 **JOS. V. TÖRÖK,**
Budapest, Königsgasse 12.

Балашино право краставчево млеко је средство за улепшавање од најбољег дејства. То је средство, као што искуства потврђују, неопходно свакој дами. За неколико дана, већ после 2—3-путашње употребе углачава, чини финијим тен, и потпуно удаљава пеге, јетрене мрље, бубуљице, сујетке и још друге нечистоће на лицу, а не шкоди кожи. — По боци 2 Круне, уз то краставчев сапун 1 К, пудер К 1·20 и 2 К у Apotheke C. Balassa, Budapest, Erzsébetfalva. — Поштанска пошиљка сваки дан. Може се добити у *Новом Саду* у апотеци *Жигмонда Лукача.* 116 1—4

ЗАЈАМ НА АМОРТИЗАЦИЈУ.

На непокретно имање: КУЋЕ и ЗЕМЉУ, на земљу до $^{3}/_{4}$ вредности са каматом 4 до $4^{1}/_{2}$% не само на I-во, већ на II-го па и III-ће табуларно место са каматом **5** до **6**%, треба само поднети извод из грунтовнице и катастралне књиге. И добра се преузимају и продају ради парцелирања.

Обратити се ваља на:

„AGRARIA“
földhitel és ingatlan forgalmi intézet
184 8—15 NAGY-SZEBEN.

СРЕМСКО - КАРЛОВАЧКА

ВИНА.

Ко жели правог и доброг вина, препоручујем му моје из мог сопственог винограда, и то **стара бела вина** од више година, **ризлинг, ружицу, жуту скадарку** и **фурминд.**

Особито је на гласу моје **црно старо вино, црна скадарка** и **бургундер.**

Вина су **потпуно зрела** за флаше.

Распродаје се на велико и на мало од 50 литара.

Праве американске Порталис лозе може се добити.

Поруџбине извршује брзо и тачно

Марко Поповић
поседник винограда
121 8—10 **Карловци** (Срем.)

Главни захтев лепоте је леп тен.

Свака дама може га себи употребом

ФЕЛДЕШЕВА

МАРГИТ-КРЕМА

прибавити.

Маргит-Крем је особито фино средство, које пријатно клизи, брзо се упија и добро мирише, те се већ при првом покушају тако рећи умили; оно даје кожи одма пријатно благу, сомотску мекоћу; за 10—20 дана кожа се потпуно измени и без трага нестаје пегâ, јетрених флека и сваковрсних нечистоћа на лицу.

Корисна особина тог крема је, што не навлачи маст на кожу, ова се не сјаји од њега, као од других кремова, него на против, он одузима сијање коже као пудер, те се тако и преко дана може употребити. Он храни кожу, услед чега ова добија детињску свежину и пуноћу, сомотску мекоћу и милу пријатност.

Најважнија одлика му је, што нема *у њему ни живе, ни олова,* дакле је сасвим нешкодљив.

Цена великој шегли К 2, *малој шегли* К 1. *Маргит-сапун* 70 пот., *Маргит-пудер* К 1·20 *Маргит-паста за зубе* К 1, *Водица за лице* К 1·—

Произвођач: **Clemens v. Földes**
Apotheker in Arad.

Поруџбине од 6 К шаљу се франко.

Може се добити:

у НОВОМ САДУ у апотекама КАРЛА ГРОЗИНГЕРА, ГАВРЕ ПЛАВШИЋА и ЈОВАНА ВУИЋА у КАРЛОВЦИМА код СТЕВАНА ШТРАСЕРА. 132 4—10

ЧУВАЈТЕ СЕ ПАТВОРИНА!

ЧУВАЈМО СЕ ФАЛЗИФИКАТА!

30

процената и више уштеди се

при куповању одела

кад се посети ново отворена

конфекциона радња

ПАНТЕ СПАИЋА

у Новом Саду

дунавска улица број 36.

Стално велики избор у свакој сезони

елегантног и најмодернијег

ОДЕЛА ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

Цене ванредно јефтине и утврђене.

130 4—5

ПРИЗНАТА МОДЕРНО УРЕЂЕНА ФАБРИКА

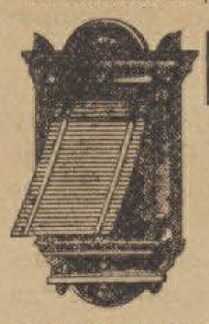

Г. СКРБИЋ

ЗАГРЕБ

ИЛИЦА 40.

препоруча своје солидне и јефтине жалузије, дрвене и платнене ролете, дрвене и жељезне капце за прозоре и дућане и т. д. 210 1—12

Ценовници франко и бадава.

Осигурања против леда,

пожара, похаре и на живот

прима

по најповољнијим условима

„Асикурациони Генерали“.

Главно заступство:

у Новом Саду

Централни Кредитни Завод.

212 3—3

Изванредно успешан лек!

ДУПЛО СЛАДОВО-ПИВО

са заштитним знаком СВЕТОГ СТЕВАНА

производ **ГРАЂАНСКЕ ПИВАРЕ** деон. друштва у Кебањи.

ОДЛИКОВАЊА: **Будимпешта 1896:** Почасна диплома. **Париз 1900:** Grand Prix. **Флоренција 1904:** Grand Prix. **Напуљ 1905:** Grand Prix.

СВУГДЕ ПРВА НАГРАДА!

ИЗВРСНОГ КУСА И УЈЕДНО УСПЕШАН ЛЕК

против нервозности, малокрвности, болести у стомаку, несанице, немања прохтева на јело и т. д.

Особито је важно за болеснике, који се почели опорављати и жене које доје.

ПРЕПОРУЧУЈУ ГА:

Др. Анђан, Др. Елишер, Др. Херцел, Др. Ктели, Др. Корањи, Др. Лауфенауер, и Др. Либман свеучилишни професори у **Будимпешти. Др. Глах** професор, ц. и кр. владин саветник и управник купатила. **Др. Ебел, Др. Горски, Др. Костецки, Др. Семере, Др. Сигети** лечници у **Опатији** (Абацији.)

Др. Еберс царски саветник, **Др. Колтели** дворски лечник његовог ц. и кр. величанства надвојводе Јосифа у **Цркверници.**

Може се добити у оргиналним боцама: на новосадском главном стоваришту, код фирме удове

ИСИДОРА ФРАЈДА.

182 5—5 ТЕЛЕФОН Бр. 70.

Покушајте!

Лековито пиво светског гласа!

Лековито пиво светског гласа!

Сасвим ванредна **срећа** код **Терека**

Ненадмашива је срећа, коју има наша главна колектура. Већ смо преко **25 милијона круна** добитака за кратко време нашим поштованим муштеријама исплатили; међу овима **највећи добитци,** и то: два пута велика премија од **600.000** К. — Највећи добитак од **400.000** К. 5 по К **100.000,** 3 по **90.000,** 2 по **80.000,** 3 по **70.000,** 3 по **60.000,** више по **50.000, 40.000, 30.000,** 25.000, 20.000 и 15.000, и осим ових још небројено других великих добитака по 10.000, 5000, 3000, 2000, 1000, 500 и т. д.

Стога препоручујемо, да у класној лутрији, која ће скоро отпочети, а која има највише изгледа на свету, свако учествује, те да код нас поручи срећку.

У идућем 18. вучењу уг. класне лутрије биће опет

125.000 срећака **62.500** са добитцима у новцу

и то у укупној огромној своти од **16** милијона **457,000** круна.

Bestellen Sie die bei Ihrem Namen stehende Glücksnummer!

Viel Geld versichert das Leben! Vielleicht überrascht der Mann die Frau oder die Frau den Mann durch Ankauf der neben dem Namen stehenden Nummer mit einem Hauptgewinn! Der Zufall spielt im Leben eine grosse Rolle und kann es gerade ein Zufall sein, mit der neben dem betreffenden Namen stehenden Nummer das Loos getroffen zu haben, welches einen grossen Gewinn erhält.

Adám, Adél	4040	Bezsó, Erzsébet	6411	Ivan, Jolán	13365	Oláh, Malvin	23841
Adolár, Agnes	6314	Bíró, Lajos	9868	Jakab, Jenny	20284	Gulya, Karolina	26989
Adolf, Ágota	9007	Klek, Etel	19821	János, Jolán	20864	Pál, Zsuzsi	34226
Agoston, Amália	19162	Klemer, Flóra	20580	Jenő, Juliska	24246	Péter, Olga	34277
Aladár, Anna	20445	Emil, Franciska	22031	József, Karolin	24265	Pista, Paula	38876
Albert, Amalia	21619	Endre, Frika	24252	Kálmán, Kalinka	29874	Richard, Palagia	92715
Aliród, Apollonia	24215	Ernő, Genovéva	24363	Károly, Katalin	29634	Schad, Fabiola	35640
Ákos, Aranka	24285	Ferenc, Gertrud	29685	Kornél, Klára	33415	Rudolf, Viroska	37411
Ambrus, Berta	2[illegible]	Friigyes, Gabriella	34933	Krisztof, Kisalid	36435	Salamon, Regina	38164
András, Bianka	34552	Fülöp, Gizella	36779	Lajos, Kornelia	38185	Samu, Dóra	39258
Antal, Borbála	36451	Sáber, Hedvig	38118	Lassló, Krisztina	38226	Sándor, Rozalia	41921
Arnold, Boriska	37424	Gáspár, Helena	38178	Leo, Kunigunda	41919	Simon, Sári	83891
Árpád, Betü	38169	Gergely, Henriett	41795	Lipót, Laura	64904	Tamás, Sarolta	84769
Arthur, Bella	41794	Géza, Hermina	51838	Lőrinc, Lenke	84728	Tibor, Szorena	86349
Aurel, Brigitta	41938	Gusztáv, Hilda	84702	Mátyás, Leonia	86914	Tamás, Hussóra	92773
Attila, Cecilia	84369	György, Ibolyka	84789	Markus, Lidia	90376	Tivadar, Teréz	123503
Balázs, Cornelia	84778	Gyula, Iduska	89219	Márton, Lina	101989	Péter, Teresa	123504
Bálint, Dóra	86065	Henrik, Ilona	101914	Mátyás, Ludmilla	123502	Vendel, Valeria	123508
Bernáts, Dorottya	101404	Hermann, Ilma	123501	Mihály, Lujza	123507	Viktor, Veronika	123516
Béla, Cecilia	106999	Hugó, Ilka	123506	Miklós, Magdolna	123519	Vilmos, Victória	123520
Benedek, Eufemia	123505	Ignác, Irén	123548	Mózes, Malvin	123514	Vince, Vilma	123518
Bernát, Emma	123509	Ilés, Irma	123510	Mór, Harriet	123515	Zoltán, Zsofia	123521
Dániel, Ernesztin	123513	Imre, Izabella	123511	Sándor, Maria	5483	Zsigmond, Izabella	123522
Dávid, Éva	123517	István, Janka	8512	Orbán, Márika	8826		
Dénes, Evelin	8637	Izidor, Johanna	8602	Oszkár, Matild	12314		

Највећи евент. добитак 1,000.000 круна.

Нарочито 1 премија са 600.000, 1 добитак по 400.000, 1 по 200.000, 2 по 100.000, 1 по 90.000, 2 по 80.000, 1 по 70.000, 2 по 60.000, 1 по 50.000, 3 по 40.000, 3 по 30.000, 6 по 25.000, 9 по 20.000, 13 по 15.000, 44 по 10.000 и још много других добитака.

По плану износи улог ориг. срећака I. класе:

За 1/8 ориг. срећке фор. —.75, или кр. 1.50, за 1/4 ориг. срећке фор. 1.50, или кр. 3.—
За 1/2 » » » 3.—, » » 6.— » 1/1 » срећку » 6.— » » 12.—

Срећке се шаљу поузећем (per Nachnahme) или кад се новац унапред пошље. Званични планови бесплатно. Поруке за горње срећке молимо до

10. (23.) маја о. г.

с пуно поверења непосредно на нас упућивати, пошто се горњи бројеви брзо распродају, а **извлачење** I. класе почиње већ **10. (23.) маја.**

A. TÖRÖK & Co.

Највећа радња класне лутрије у Угарској.

БУДИМПЕШТА. Одељења класне лутрије наше главне колектуре: Централа: Theresienring 46|a. I. филијала: Waitznerring 4|a. II. филијала: Museumring 11|a.

472 8—8

Захвала.

Свима нашим драгим гостима, пријатељима и познаницима,

којима нисмо могли лично изразити нашу захвалност на њихову пријатељству и наклоности — овим путем изјављујемо нашу усрдну захвалност.

Слабе су речи, којима би могли изразити наше осећаје за оно мило и драго пријатељство, којим су нас у нашем раду и пријатељском додиру сусретали; па, молећи их, да нас и на даље одрже у милој успомени — биће и нама **само мила** и драга успомена, што смо са сваким за ово наших десет година рада у пријатељској вези провели и проживели, те стога остајемо

с пријатељским поздравом

Нови Сад, концем априла 1906.

J. J. Фирст са женом

гостионичар код „Јелисавете“.

219 1—1

„АТЛАС“

деоничарско друштво за осигурање живота војене службе и рента у Бечу.

Главно заступништво

и уплате за Торонталску, Тамишку и Крашо-Серењску жупанију код господина

Јована П. Јовановића,

дрвара у Панчеву.

161 6—6

Придодат чиновник за путовање господин **Милан Матић.**

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Бранка“.

Штампарија деоничарског друштва „Бранка.“